

№ 211-п от 11.12.2024

УТВЕРЖДЕНО:
Решение Наблюдательного совета
ТОО «МАЭК»
№7 от 02.12.2024г.

**«МАЭК» ЖШС ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІ ҮШІН СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА
ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛ БОЙЫНША**

НҮСҚАУЛЫҚ

**«Маңғыстау атом энергетикалық комбинат»
Жауапкершілігі шектеулі серіктестігі**

Ақтау қаласы

Мазмұны

1	Қолдану саласы	3
2	Анықтамалар мен қысқартулар.....	3
3	Жалпы ережелер	4
4	Пара нысандары.....	4
5	Сыйлықтар, өкілдік шығыстар, қайырымдылықтар және өзге де пайда	5
6	Сыбайлас жемқорлыққа бағытталған және коммерциялық пара берудің ықтимал жағдайлары, сондай-ақ мінез-құлық ережелері бойынша ұсынымдар	7
7	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс қимыл алгоритмі.....	8
8	Қорытынды ережелер	9

1 Қолдану саласы

1.1. Осы «МАЭК» ЖШС қызметкерлері үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі Нұсқаулық (бұдан әрі – Нұсқаулық) мәмілелер жасасу, шарттық міндеттемелерді орындау, қызметтер көрсету және өзге де әрекеттер кезінде туындауы мүмкін «МАЭК» ЖШС (бұдан әрі - Серіктестік) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі рәсімдер мен тетіктерді айқындайды.

1.2. Осы Нұсқаулық серіктестіктің барлық құрылымдық бөлімшелерінде қолдану үшін міндетті.

2 Анықтамалар мен қысқартулар

2.1 Осы Нұсқаулықта мынадай анықтамалар мен қысқартулар қолданылады:

Пара	- мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адам не оған теңестірілген адам, не жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адам не лауазымды адам, сол сияқты шет мемлекеттің немесе халықаралық ұйымның лауазымды адамы жеке өзі немесе делдал арқылы алатын ақша, бағалы қағаздар, өзге де мүліктер, мүлікке құқық немесе мүліктік сипаттағы пайда.
Пара алу	- пара берушінің немесе ол өкілдік ететін адамдардың заңды мүдделеріне нұқсан келтіруі мүмкін іс-әрекеттер жасау қатері төнген адамның пара талап етуі не ол пара беруге мәжбүр болған жағдайларды қасақана жасауы үшін зиянды салдардың алдын алу мақсатында қорғалатын мүдделер құқығы.
Сыйлық	- әдеттегі бағаны, оның ішінде ақшаны, бағалы қағаздарды және өзге де мүлікті төлеу міндеті жоқ материалдық немесе материалдық емес нысандағы кез келген құндылық, мүліктік сипаттағы жеңілдіктер мен қызметтер (жұмыстар, қызметтер, ойын-сауық, демалыс, көлік шығындарын төлеу, несиелер, жеңілдіктер, мүлікті пайдалануға беру, оның ішінде), функционалдық міндеттерін орындауға байланысты алынған немесе берілген, сондай-ақ серіктестік қызметкеріне жүктелген басқа да функциялар.

2.2 Осы Нұсқаулықта қолданылатын, бірақ ашылмаған ұйғарымдар Қазақстан Республикасының заңнамасында, серіктестіктің жарғысында және өзге де ішкі құжаттарында пайдаланылатын ұйғарымдарға сәйкес келеді.

3 Жалпы ережелер

3.1. Пара алу және пара беру - бұл бір қылмыстық модельдің екі толық жағы, егер пара туралы айтатын болсақ, онда пара алатын адам (пара алушы) және оны беретін адам (пара беруші) бар.

3.2. **Пара алу**-бұл ең қауіпті лауазымдық қылмыстардың бірі, әсіресе егер оны адамдар тобы жасаса немесе бопсалаумен бірге жүрсе, бұл лауазымды адамның заңды немесе заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін артықшылықтар мен артықшылықтар алуынан тұрады.

3.3. **Пара беру**-лауазымды адамды заңды немесе заңсыз іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауға итермелеуге не берушінің пайдасына, оның ішінде қызмет бойынша жалпы қамқорлығы немесе рұқсатнамасы үшін қандай да бір артықшылықтар беруге, алуға бағытталған қылмыс.

3.4. Қазақстан Республикасында пара алу және беру жөніндегі әрекеттер заңға қайшы және қылмыстық кодекс пен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің қолданысына жатады.

3.5. Серіктестіктің барлық қызметкерлері атқаратын лауазымының деңгейіне және атқаратын функцияларына қарамастан осы нұсқаулықтың талаптарын сақтауға міндетті.

3.6. Қазақстан Республикасында қолданыстағы заңнамаға сәйкес пара беру және коммерциялық пара беру нысанасы ақшамен, бағалы қағаздармен және өзге де мүлікпен қатар өтеусіз көрсетілетін, бірақ төлеуге жататын мүліктік сипаттағы пайда болуы мүмкін (туристік жолдамалар беру, пәтерді жөндеу, саяжай салу және т. б.).

3.7. Мүліктік сипаттағы артықшылықтарды, атап айтқанда, берілетін мүліктің, жекешелендірілген объектілердің құнын төмендету, жалдау төлемдерін, банктік несиелерді пайдаланғаны үшін пайыздық мөлшерлемелерді азайту деп түсіну керек.

3.8. Егер ақша, өзге де мүлік, материалдық қызметтер түріндегі мүліктік пайда лауазымды адамның келісімімен оның туыстары мен жақындарына ұсынылса не егер ол бұған қарсылық білдірмесе және өзінің қызметтік өкілеттігін пара берушінің пайдасына пайдаланса, лауазымды адамның іс-әрекеті пара алу ретінде саралануы тиіс.

4 Пара нысандары

4.1 Пара заттары болуы мүмкін:

4.1.1 **Заттар, ақша, оның ішінде:** валюта, банктік чектер мен бағалы қағаздар, бағалы металдар мен тастардан жасалған бұйымдар, автомашиналар, Тамақ өнімдері, бейнетехника, Тұрмыстық техника және басқа да тауарлар, пәтерлер, саяжайлар, саяжайлар, гараждар, жер учаскелері және басқа да жылжымайтын мүлік.

4.1.2 **Пайдасы:** емдеу, жөндеу және құрылыс жұмыстары, санаторийлер мен туристік жолдамалар, шетелге сапарлар, ойын-сауық және басқа шығындарды ақысыз немесе арзан бағамен төлеу.

4.1.3 Параның жабық түрі: қарызға банктік несие немесе жоқ қарызды өтеу, төмен бағамен сатып алынған тауарларға ақы төлеу, тауарларды жоғары бағамен сатып алу, пара алушының, оның туыстарының, достарының жалақысын төлей отырып, жалған еңбек шарттарын жасасу, жеңілдікпен несие алу, дәрістер, мақалалар мен кітаптар үшін алымдарды көбейту, Казинода "кездейсоқ" ұтыс, қарызды кешіру, жалдау ақысын азайту, несие бойынша пайыздық мөлшерлемені арттыру және т.б.

4.2 Айта кету керек, кейбір сөздер, өрнектер мен қимылдарды басқалар пара беру туралы өтініш (кеңес) ретінде қабылдауы мүмкін.

Мұндай өрнектерге мыналар жатады, мысалы:

- «Мәселені шешу қиын, бірақ мүмкін» деген сөз;
- «Нанға рахмет»;
- «Уағдаласайық» жарлығы;
- «Күшті дәлелдер қажет» деген сөз;
- «Параметрлерді талқылау керек» тармағы;
- «Ал, біз не істейміз?» және т. б.

4.3 Ұйымдардың өкілдерімен және азаматтармен, әсіресе пайдасы лауазымды тұлғалардың шешімдері мен іс-әрекеттеріне байланысты белгілі бір тақырыптарды талқылау пара беру туралы өтініш ретінде де қабылдануы мүмкін. Мұндай тақырыптардың қатарына, мысалы:

- жалақының төмен деңгейі және белгілі бір қажеттіліктерді іске асыруға ақшалай қаражаттың жетіспеушілігі;
- белгілі бір мүлікті сатып алуға, белгілі бір қызметті алуға, туристік сапарға шығуға деген ұмтылыс;
- лауазымды тұлғаның туыстарында жұмыстың болмауы;
- лауазымды тұлғаның балаларының білім беру мекемелеріне түсу қажеттілігі және т. б.

4.4 лауазымды адамнан шығатын белгілі бір ұсыныстар, әсіресе егер олар ұйымдардың өкілдеріне және пайдасы олардың шешімдері мен іс-әрекеттеріне байланысты азаматтарға бағытталған болса, пара беру туралы өтініш ретінде қабылдануы мүмкін. Бұл мұндай ұсыныстар жақсы ниетпен айтылған және шенеуніктің жеке пайдасына ешқандай қатысы жоқ болған жағдайда да мүмкін. Мұндай сөйлемдерге, мысалы, сөйлемдер жатады:

- лауазымды адамға және (немесе) оның туыстарына жеңілдік беру құқығы;
- анықталған бұзушылықтарды жою, мемлекеттік келісімшарт шеңберінде жұмыстарды орындау, қажетті құжаттарды дайындау үшін нақты компанияның және (немесе) сарапшылардың қызметтерін пайдалану;
- нақты қайырымдылық қорына ақша салу;
- белгілі бір спорт командасына қолдау көрсету және т. б.

5 Сыйлықтар, өкілдік шығыстар, қайырымдылықтар және өзге де пайда

5.1 Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саясатына сәйкес "МАЭК" ЖШС, Серіктестік:

- іскерлік сыйлықтармен алмасуды және өкілдік шығыстарды, оның ішінде іскерлік қонақжайлылықты жүзеге асыруды бизнесті жүргізудің қажетті бөлігі және жалпы қабылданған іскерлік практика деп таниды;

- бұл іскерлік сыйлықтар мен іскерлік қонақжайлылық шығындарына қатысты адалдық пен ашықтық атмосферасын ынталандырады;

- бұл жеке элементті, яғни сыйлықты және басқа заттарды жеке тұлғаға беруді жояды.

5.2 Қызметкердің сыйлық алуына басқа қызметкерлер немесе басқа адамдар (оның ішінде серіктестер, мемлекет және мемлекеттік органдар, кәсіподақтар мен кәсіптік бірлестіктер, нарыққа қатысушылар), тіпті қызметкер мен донордың ниетінде жосықсыз немесе ақылға сыймайтын болса да теріс баға беруі мүмкін.

5.3 Серіктестік қызметкерінің отбасы мүшелеріне, туыстарына немесе өзге де жақын адамдарына осындай қызметкердің серіктестіктегі жұмысына байланысты қандай да бір іс-әрекеттер/әрекетсіздіктер жасауына байланысты берілген сыйлықтар осы Нұсқаулықтың мақсаттары үшін қызметкерге сыйлықтар болып есептеледі.

5.4 Осы Нұсқаулықта белгіленген сыйлықтарды қабылдауға қойылатын шектеулер қызметкердің отбасының айқын қарым-қатынастарына (ата-аналардың, балалардың, ерлі-зайыптылардың сыйлықтары) немесе жеке қасиетінің өзге де жақын қарым-қатынастарына, серіктестіктегі жұмысына қарамастан орын алатын достық қарым-қатынастарға негізделген, сондай-ақ мұндай сыйлық корпоративтік Кәдесый өнімдері: қаламдар, дәптерлер, күнделіктер және басқалар.

5.5 Осы Нұсқаулықта белгіленген сыйлықтарды қабылдауға шектеулер серіктестік қызметкерлері олардың атынан үшінші тұлғалардың атына жіберетін қайырымдылықтар мен қайырымдылық жарналарға қатысты, сондай-ақ қызметкерлердің атына жіберілетін осындай қайырымдылықтар мен қайырымдылық жарналарға қатысты қолданылмайды (емделуге, жақын туыстарының қайтыс болуына, зардаптарды жоюға қаражат жинау табиғи апаттар және т. б.).

5.6 Кез келген рұқсат етілмеген сыйлықтар дереу қабылданбауы және донорға қайтарылуы керек. Серіктестік қызметкері Іскерлік қатынастар этикасын сақтай отырып, өзі алған сыйлықты сыйлықты алу кезінде тікелей берушіге қайтаруға міндетті, оны кешіктірмей.

5.7 Қызметтердің, тауарлар мен жұмыстардың кез келген түрін көрсету немесе алу үшін өндірілетін сыйақылар, төлемдер (қолма-қол/қолма-қол ақшасыз), сыйлықтар және өзге де материалдық және материалдық емес игіліктерге тыйым салынады.

5.8 Серіктестіктің өкілдік шығыстары, оның ішінде іскерлік қонақжайлылыққа арналған шығыстар серіктестік атынан және оның есебінен жүргізілуі тиіс, ал сыйлықтар мен қызметтер серіктестік атынан және оның есебінен берілуі немесе көрсетілуі не жеке тұлғалар мен ұйымдардан, оның ішінде Серіктестікпен іскерлік қатынастары бар немесе оны құруға ұмтылатын ұйымдардан қабылдануы мүмкін. төменде көрсетілген критерийлер жиынтығының сәйкестік шарттары:

- өкілдік шығындар мен сыйлықтар серіктестік қызметінің заңды мақсаттарымен тікелей байланысты, мысалы, бизнес-жобалардың тұсаукесері

немесе аяқталуы, келісімшарттардың сәтті орындалуы немесе жалпы қабылданған Мерекелер;

- өкілдік шығындар мен сыйлықтар қабылданған іскерлік тәжірибеге сәйкес келеді және іскерлік қарым-қатынас нормаларынан аспайды (гүлдер, жарнамалық немесе имидждік сипаттағы кәдесыйлар және т. б.);

- серіктестік атынан өкілдік шығыстар мен сыйлықтардың құны қалыпты болуы және өткізілетін іс шаралардың мақсаттары мен ауқымына немесе оқиғаның маңыздылығына жауап беруі тиіс;

- өкілдік шығыстар мен сыйлықтардың мақсаты қызмет көрсеткені, жол бергені, қамқоршысы болғаны, құқық бергені, мәміле, келісім, лицензия, рұқсат немесе өзге де осыған ұқсас шешімдер туралы белгілі бір шешім қабылдағаны немесе өзге де заңсыз мақсатпен алушыға ықпал етуге тырысқаны үшін жасырын сыйақы болып табылмайды;

- табыс өкілдік шығыстар және сыйлықтар серіктестіктің іскерлік беделіне нұқсан келтірмейді;

- өкілдік шығыстар мен сыйлықтар осы Нұсқаулықтың қағидаттары мен талаптарына, кәсіптік әдеп қағидаттарын және іскерлік қарым-қатынастың этикалық нормаларын айқындайтын өзге де нормаларға, сондай-ақ Қазақстан Республикасы заңнамасына қайшы келмейді.

- серіктестіктің және оның қызметкерлерінің атынан үшінші тұлғаларға валютаның нысанына (қолма-қол/қолма-қол емес) және түріне қарамастан ақша түрінде сыйлықтар беруге жол берілмейді.

5.9 Сыйлықтың рұқсат етілуіне немесе сыйлықтармен жұмыс істеу тәртібіне қатысты өзге де мәселелерге қатысты күмән туындаған жағдайда қызметкер тікелей басшыға немесе серіктестіктің сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметіне түсініктеме алу үшін жүгінуі тиіс.

5.10 Сыйлықтар мен өкілдік шығыстар саласындағы өзге де мәселелер серіктестіктің тиісті ішкі құжаттарымен және Қазақстан Республикасының заңнамасымен реттеледі.

6 Сыбайлас жемқорлыққа бағытталған және коммерциялық пара берудің ықтимал жағдайлары, сондай-ақ мінез-құлық ережелері бойынша ұсынымдар

6.1 Арандатулар

Қызметке жүгінген азаматтар, бөлімшенің қызметін тексеруді жүзеге асыратын лауазымды тұлғалар тарапынан ықтимал арандатушылықтарды болдырмау үшін:

- келушілер орналасқан қызметтік үй-жайларды және жеке заттарды (киім, портфельдер, сөмкелер және т. б.) қараусыз қалдыруға болмайды;

- келуші кеткеннен кейін жұмыс орнында немесе жеке заттарында қандай да бір бөгде заттар табылған жағдайда, ешқандай дербес іс-қимыл жасамай және тікелей немесе жоғары тұрған басшыға дереу хабарлау қажет.

6.2 Пара алу

- пара беру және/немесе коммерциялық пара беру тақырыбын қабылдауға дайын немесе үзілді-кесілді бас тарту ретінде түсіндірілуі мүмкін асығыс мәлімдемелерге жол бермей, өте сақ, сыпайы, сыпайы әрекет ету;

- Сізге ұсынылған шарттарды (сомалардың мөлшері, тауарлардың атауы мен қызметтердің сипаты, параны беру мерзімдері мен тәсілдері, коммерциялық пара беру нысаны, мәселелерді шешу реттілігі)мүқият тыңдау және дәл есте сақтау;

- пара беру және/немесе коммерциялық пара беру уақыты мен орны туралы мәселені келесі әңгімеге ауыстыруға тырысыңыз және келесі кездесу үшін сізге таныс орынды ұсыныңыз;

- сөйлесуде бастаманы өз мойныңызға алмаңыз, көбірек "кездесуге жұмыс жасаңыз", сұхбаттасушыға "сөйлеуге" мүмкіндік беріңіз, сізге мүмкіндігінше көп ақпарат беріңіз;

- егер сіз пара беруге немесе коммерциялық пара беруге келіссеңіз сіздің мәселеңізді шешудің кепілдіктері туралы сұраңыз;

- егер сізде диктофон болса, пара және/немесе коммерциялық пара беру туралы ұсынысты (жасырын) жазуға тырысыңыз;

- аталмыш факт туралы жоғары тұрған басшылыққа қызметтік жазба түрінде баяндалсын;

- дайындалып жатқан қылмыс туралы жазбаша немесе ауызша хабарламамен сыбайлас жемқорлыққа қарсы компаенс-қызметке немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға не Call-орталыққа жүгіну 1424.

7 Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс қимыл алгоритмі

7.1 Сыбайлас жемқорлық сипаттағы құқық бұзушылық туралы хабарлау нысандарының бірі 64-266 жедел желісі бойынша дайындалып жатқан немесе жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы мәліметтерді қамтитын ауызша немесе жазбаша өтінішпен құпия немесе жасырын түрде электрондық мекенжайға жүгіну болып табылады maekhotline@maek.kz серіктестіктің сыбайлас жемқорлыққа қарсы компаенс-қызметіне, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға немесе Call-орталыққа 1424.

7.2 Өтініште көрсету қажет:

- лауазымды тұлғалардың қайсысы (тегі, аты, әкесінің аты, лауазымы, құрылымдық бірліктің атауы) сыбайлас жемқорлық сипатындағы құқық бұзушылық жасауды/ жасауды болжайды немесе Сізден пара сұрайды немесе коммерциялық құрылымдардың қайсысы сізді пара алуға итермелейді;

- сыбайлас жемқорлық сипаттағы болжамды құқық бұзушылықтың сипаты;

- талап етілетін параның (пара берудің)сомасы мен сипаты қандай;

- қандай нақты әрекеттер (немесе әрекетсіздік) үшін сіз пара аласыз немесе коммерциялық пара аласыз;

- қай уақытта, қай жерде және қалай тікелей пара беру керек немесе коммерциялық пара беру керек.

7.3 Болжамды құқық бұзушылықтың дәлелді базасы (хат алмасу, аудио/бейне жазба, құжаттар және т. б.) болған жағдайда оны Сыбайлас жемқорлыққа қарсы компаенс-қызметке ұсыну ұсынылады.

7.4 64-266 жедел желісі бойынша электрондық мекенжайға жүгінумен қатар maekhotline@maek.kz немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган, қызметкерлер осы Нұсқаулыққа сәйкес Серіктестік басшылығын және сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-Қызметті хабардар ету жөнінде шаралар қабылдауы тиіс.

7.5 Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлаған немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға өзге де жолмен жәрдемдесетін (көрсеткен) қызметкер Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексіне, Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне, «қылмыстық процеске қатысатын адамдарды мемлекеттік қорғау туралы» және «сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес мемлекеттің қорғауында болады.

8 Қорытынды ережелер

8.1 Осы құжатты әзірлеуші сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет болып табылады.

8.2 Нұсқаулық "МАЭК" ЖШС Байқау кеңесінің 02.12.2024 жылғы № 7 Хаттамасымен шешімімен бекітілген.

8.3 Осы құжаттың қолданылу мерзімі-5 жыл.

8.4 Осы құжат "МАЭК-Қазатомөнеркәсіп"ЖШС-де сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл және коммерциялық пара беру жөніндегі Нұсқаулық-09-2022 ішкі істер департаментінің орнына енгізілді.